

BIR NECHA JINOYAT SODIR ETGANLIK TUSHUNCHASI VA BIR NECHA JINOYAT SODIR ETGANLIK UCHUN JAZO TAYINLASH TARTIBI

Esonova Shaxnoza Shuxratovna

Toshkent davlat yuridik universiteti “Advokatlik faoliyati” yo’nalishi magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15094444>

Annotatsiya. Mazkur maqolada bir necha jinoyat sodir yetganlik tushunchasi va bir necha jinoyat sodir yetganlik uchun jazo tayinlash tartibiga doir masalalar bayon etilgan. Shuningdek, maqolada *Bir necha jinoyatlar*” va *“Retsidiv jinoyat”* jinoyat tushunchalari va uning zaruriy belgisi haqidagi ko‘plab olimlarning fikirlarini ham o‘rganib, o‘zining tegishli taklif va tavsiyalarini bergan.

Kalit so‘zlari: Bir necha jinoyat, sodir yetganlik, residiv, jinoyat, jazo, javobgarlik, shax, sud, jazo tayinlash, ijtimoiy xavfli.

THE CONCEPT OF MULTIPLE CRIMES AND THE PROCEDURE FOR IMPOSING PUNISHMENT FOR MULTIPLE CRIMES

Abstract. This article describes the concept of multiple crimes and the procedure for imposing punishment for multiple crimes. The article also studies the views of many scholars on the concepts of multiple crimes and their necessary characteristics, and gives its own relevant proposals and recommendations.

Keywords: Multiple crimes, multiple crimes, recidivism, crime, punishment, responsibility, person, court, imposition of punishment, socially dangerous.

ПОНЯТИЕ МНОЖЕСТВЕННОСТИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ И ПОРЯДОК НАЗНАЧЕНИЯ НАКАЗАНИЯ ЗА МНОЖЕСТВЕННОСТЬ ПРЕСТУПЛЕНИЙ

Аннотация: В статье раскрывается понятие множественности преступлений и порядок назначения наказания за множественность преступлений. В статье также рассматриваются взгляды многих ученых на понятия «множественность преступлений» и «рецидив преступлений» и их необходимые признаки, а также даются соответствующие предложения и рекомендации.

Ключевые слова: Множественность преступлений, совершение, рецидив, преступление, наказание, ответственность, лицо, суд, назначение наказания, общественно опасный.

Jinoyat sodir yetmoqchi bo‘lgan shaxs o‘z oldiga qo‘ygan jinoiy maqsadiga yerishish uchun odatda bir nechta harakatlarni amalga oshiradi. Uning sodir etgan harakatlariga va jinoyat sodir etish usuliga nisbatan jinoyat qonunchiligining turli moddalari yoki bir moddasining turli qisimlarida turli ta’sir choralari belgilangan bo‘lishi mumkin. Bunday hollarlarda, jinoyatchining

sodir etgan harakatlarida bir emas bir nechta ijtimoiy xavfli qilmishning alomatlari mavjud bo'ladi. Ya'ni, jinoyatchining har bir harakati jinoyat qonunchiligining alohida normasida belgilangan qoidani buzadi. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi (keyingi o'rinlarda JK) ning 8-bobi *bir necha jinoyat sodir etish* deb nomlangan bo'lib, ushbu bob bir necha jinoyat sodir etish tushunchasi va ularga nisbatan jazo tayinlash asoslariga bag'ishlangan. Ushbu bob, takroran jinoyat sodir etish (JKning 32-moddasi), jinoyatlar majmui (JKning 33-moddasi) va retsdiv jinoyat (JKning 34-moddasi) larni o'z ichiga oladi. O'zbekiston Respublikasi Oliy sud plenumining 2008-yil 5-maydagi "Bir necha jinoyat sodir etilganda qilmishni kvalifikatsiya qilishga doir masalalar to'g'risida"gi 13-sonli Plenum qarori 1-badida bir necha jinoyat tushunchasiga ta'rif berilgan bo'lib, unga muvofiq, shaxs tomonidan har biri alohida jinoyat tarkibini tashkil etuvchi ikki va undan ortiq qilmish sodir etilishi bir necha jinoyat sodir etish deb hisoblanadi.

"Bir necha jinoyatlar" tushunchasi va uning zaruriy belgisi haqida ko'plab olimlar tomonidan turli fikrlar bildirilgan. Masalan, "P.S.Dagelning fikriga ko'ra, bir necha jinoyat sodir etish deganda, "ikki yoki undan ortiq jinoyatlarni" yoki "bir necha jinoyatlarni sodir etish"ni nazarda tutadi."¹ Bu borada bir muncha o'zgacharoq fikr yuritadigan olim N.A.Bekbergenov tomonidan esa, bir necha jinoyat sodir etishda uning miqdor ko'rsatkichlari emas, balki har bir qilmishning mustaqil huquqiy ahamiyatga ega ekanligi, uning asosiy va zaruriy belgisi sifatida ta'kidlanadi."²

Mening fikrimcha, yuqoridagi ikki tarif ham asoslidir hamda ushbu fikrlarda qandaydir bir-birini mutlaqo inkor etadigan farqlar mavjud emas deb hisoblayman. Negaki, P.S.Dagel bir necha jinoyat sodir etishni ikki va undan ortiq jinoyat sodir etish sifatida baholagan bo'lsa, N.A.Bekbergenov esa shaxsning harakatlarida bir necha jinoiy qilmishning alomatlari mavjud bo'lishini ta'kidlagan. Odatda, xorijiy davlatlarning jinoyat huquqida, shu jumladan O'zbekiston jinoyat huquqida ham har bir ijtimoiy xavfli qilmish jinoyat sifatida e'tirof etilib, ularning har biri jinoyat qonunchiligida alohida modda sifatida mustahkamlangan. Bir necha jinoyat sodir etish atamasidagi "bir necha jinoyat" so'zining o'zi tushunchani mazmunan ifodalab turibdi. Agar, jinoiy harkatlarni bir necha jinoyat sodir etish deb baholashda qanday muammo yoki noaniqlik mavjud bo'lsa, unda bu muammo va noaniqlikka sabab qonun chiqaruvchi (qonun regulyatori) ning bu boradagi pozitsiyasi hamda uning izohida (yoki izohlamagani) dir. Chunki, muayyan bir harakat yoki harakatsizlik shaxs, fuqaro, jamiyat va davlatning huquqlari va manfaatlariga ziyon yetkaza boshlasa, u qonun chiqaruvchi tomonidan ijtimoiy xavfliligiga

¹ Бекбергенов Н.А. Назначение наказания по совокупности преступлений и приговоров.: Автореф. дисс. канд. юрид. наук.-Казахстан: Алма-Ата, 2012.- С. 7

² Бекбергенов Н.А. Назначение наказания по совокупности преступлений и приговоров.: Автореф. дисс. канд. юрид. наук.-Казахстан: Алма-Ата, 2012.- С. 7.

muvofig, jinoyat deb e'tirof etilishi hamda bu holat jinoyat qonunchiligida alohida norma sifatida mustahkamlashi lozimdir. Bu harakatlar esa qonun chiqaruvchining zimmasiga yuklangan majburiyat hisoblanadi. Agar shaxs o'z harakatlari amalga oshirish davomida jinoyat qonunchiligida taqiqlangan turli normalardan (yoki bir normaning turli qismlaridan!) kamida ikkitasini buzsa – bu bir necha jinoyat sodir etish deb topiladi. M. Usmonaliyev fikriga ko'ra, "bir qancha jinoyat sodir etilgan deb topish uchun qilmishlarda quyidagi shartlar bo'lishi kerak:

shaxs tomonidan har biri mustaqil jinoyat tarkibini tashkil qiluvchi ikki yoki undan ortiq jinoyatlar sodir etilgan bo'lishi kerak;

bunda jinoyatlarning bir vaqtda (jinoyatlarning ideal jami) yoki har xil vaqt (real jami) da sodir etilganligining ahamiyati yo'q;

dastlabki sodir etilgan jinoyat bilan keyingi sodir etilgan jinoyat o'rtasida Jinoyat kodeksining 64-moddasida nazarda tutilgan muddatlar o'tib ketmagan bo'lishi kerak;

shaxs ushbu jinoyatlarda bajaruvchi, tashkilotchi, dalolatchi yoki yordamchi sifatida qatnashganligi, jinoyatga tayyorgarlik ko'rish, suiqasd qilish bosqichida to'xatilganligi yoki oxiriga etkazilganligining ahamiyati yo'q;

agarda shaxs Jinoyat kodeksining 64-68-moddalari asosida javobgarlikdan, 69-moddasi asosida jazodan ozod qilingan bo'lsa (150-156-moddalar bundan mustasno), jinoyat huquqida nazarda tutilgan bir qancha jinoyatlarni tashkil qilmaydi;

oldingi jinoyat uchun sudlanganlik muddati o'tmasdan yoki qonunda belgilangan tartibda olib tashlanmasdan yangi jinoyat sodir etish ham bir qancha jinoyat sodir etish hisoblanadi"³.

Bir necha jinoyat tushunchasi jinoyatlar majmuyi, takroranligi va retsidiv jinoyatlarni o'z ichiga oladi. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksining 32-moddasida takroran jinoyat sodir etish tushunchasi mustahkamlangan bo'lib, unga ko'ra Jinoyat kodeksining Maxsus qismining aynan bir moddasida, qismida, Kodeksda alohida ko'rsatilgan hollarda esa, turli moddalarida nazarda tutilgan ikki yoki bir necha jinoyatni shaxs turli vaqtlarda sodir etgan, ammo ularning birortasi uchun ham sudlangan bo'lmasa, takroran jinoyat sodir etish deb topiladi. Tamom bo'lgan jinoyat ham, jazoga sazovor bo'lgan jinoyatga tayyorgarlik ko'rish yoki jinoyat sodir etishga suiqasd qilish ham, shuningdek ishtirokchilikda jinoyat sodir etish ham takroran jinoyat sodir etish deb topiladi. Demak, jinoyatlar takroranligi deganda shaxs tomonidan turli vaqtlarda qasddan sodir etilgan sodir etilgan ikki va undan ortiq jinoyatlar tushuniladi.

Yuqorida qayd etilgan modda hamda unga berilgan izohlardan kelib chiqib, jinoyatlar sodir etishda takroranlik belgisi mavjud bo'lishi uchun quyidagi zarur shartlar lozim degan xulosaga kelishimiz mumkin:

a) shaxs tomonidan sodir etilgan jinoyat Jinoyat kodeksining aynan bir moddasida

³ M.Usmonaliyev, P.Bakunov. Jinoyat huquqi (Umumiy qism). Darslik. – T.: "Yangi asr avlodi", 2010. - B. 231

nazarda tutilgan bo'lishi va unda bir xil jinoyat tarkiblari uchun javobgarlik belgilangan bo'lishi;

b) shaxs tomonidan sodir etilgan jinoyat Jinoyat kodeksining muayyan moddasi aynan bir qismida nazarda tutilgan bo'lishi va ushbu moddada turli jinoyat tarkiblari uchun javobgarlik belgilangan bo'lishi shart.

O'zbekiston Respublikasi Oliy sud plenumining 2008-yil 5-maydagi "Bir necha jinoyat sodir etilganda qilmishni kvalifikatsiya qilishga doir masalalar to'g'risida"gi 13-sonli Plenum qarori 2-bandi 6-qismiga muvofiq, jinoyat qonunida alohida nazarda tutilgan ayrim hollarda (masalan, Jinoyat kodeksining 118, 119, 189, 211, 212-moddalari ikkinchi qismlari, 213-moddasining uchinchi qismi, 276-moddasining ikkinchi qismi) shaxs tomonidan qasddan Jinoyat kodeksining turli moddalarida nazarda tutilgan ikki va undan ortiq jinoyat sodir etilishi ham takroran jinoyat deb topiladi. Shuningdek, Plenum qarorining ushbu bandida davomli jinoyat va uzoqqa cho'zilgan jinoyatlar, shuningdek, agar shaxs ilgari sodir etgan qilmishi uchun javobgarlikdan yoki jazodan ozod qilingan bo'lsa, jinoyat takroran sodir etilgan deb topilmasligi alohida belgilab qo'yilgan.

O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksining 33-moddasiga ko'ra, shaxs Jinoyat kodeksining turli moddalarida yoki bitta moddasining turli qismlarida nazarda tutilgan, javobgarlikka tortiladigan ikki yoki bir necha jinoiy qilmishni sodir etish, agarda ulardan birortasi uchun ham shaxs sudlangan bo'lmasa, **jinoyatlar majmui** deb topiladi. Bunda jinoyatlar shaxs tomonidan qasddan yoki ehtiyotsizlik oqibatida sodir etishili ahamiyat kasb etmaydi. Jinoyatlar majmui va takrorlanganligi tariqasidagi bir necha jinoyatlar uchun umumiy belgi bu shaxsning sodir etgan jinoyatlaridan birortasi uchun ham sudlangan bo'lmasligi hisoblanadi.

Retsidiv jinoyat. Shaxsning ilgari qasddan sodir etgan jinoyati uchun sudlanganidan keyin qasddan yangi jinoyat sodir etishi **retsdiv jinoyat** deb topiladi (ushbu norma Jinoyat kodeksining 34-moddasida mustahkamlab qo'yilgan). O'zbekiston Respublikasi Oliy sud plenumining 2008-yil 5-maydagi "Bir necha jinoyat sodir etilganda qilmishni kvalifikatsiya qilishga doir masalalar to'g'risida"gi 13-sonli Plenum qarori 16-bandiga ko'ra, retsdiv jinoyat bir necha jinoyat turlari ichida eng xavfli hisoblanadi. U shaxs tomonidan jinoiy xulq-atvor davom ettirilayotganligidan dalolat beradi. Bunda shaxs tomonidan sodir etilgan jinoyatlarning **qasddan** sodir etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki, faqat ehtiyotsizlik oqibatida sodir etilgan bir necha jinoyat uchun sudlanganlik holatini mavjudligi jinoyat retsdivini tashkil etmaydi.

Sudlanganlik holatining tugallanishi va qonunda belgilangan tartibda olib tashlanishi jinoyatlar majmui, takrorlanganligi va retsdiv jinoyatni istisno etuvchi holat hisoblanadi.

“Bir necha jinoyat sodir etganlik uchun jazo tayinlash (JKning 59-moddasi) bir qancha jinoyat sodir etishning – jinoyatlar majmui ko‘rinishiga taalluqlidir”.⁴ Sud jazo tayinlashda sodir etilgan jinoyatning xususiyati va ijtimoiy xavflilik darajasini, qilmishning sababini, yetkazilgan zararining xususiyati va miqdorini, aybdorning shaxsini hamda jazoni yengillashtiruvchi va og‘irlashtiruvchi holatlarni hisobga oladi. Ushbu qoida “Sudlar to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasining Qonuni, Oliy sudi Plenumining 2006-yil 3-fevraldagi “Sudlar tomonidan jinoyat uchun jazo tayinlash amaliyoti to‘g‘risida”gi 1-sonli Qarori va Oliy sudi Plenumining 2014-yil 23-maydagi “Sud hukmi to‘g‘risida”gi 7-sonli Qarorlarida sudlar tomonida jinoyat sodir etishda aybdor deb topilgan shaxslarga nisbatan jazo tayinlashda amal qilish lozim bo‘lgan asosiy talab sifatida mustahkamlab qo‘yilgan. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksining 59-moddasida bir necha jinoyat sodir etganlik uchun jazo tayinlash tartibi mustahkamlangan bo‘lib, ushbu moddaning talabiga muvofiq, shaxs Jinoyat kodeksining Maxsus qismning turli moddalarida nazarda tutilgan ikki yoki undan ortiq jinoyatni sodir etgan bo‘lib, ulardan birortasi uchun ham sudlangan bo‘lmasa, sud ushbu jinoyat kodeksning 54-moddasida nazarda tutilgan qoidalarga muvofiq, har qaysi qilmish uchun jazo tayinlab, so‘ngra tayinlangan yengilroq jazoni og‘irrog‘i bilan qoplash yoxud tayinlangan jazolarni to‘la yoki qisman qo‘shish yo‘li bilan jinoyatlar majmui bo‘yicha jazo tayinlashi belgilangan.

Jinoyat kodeksining 59-moddasi talabidan ma‘lumki, bir necha jinoyat turining aniqlanishi qilmishni to‘g‘ri kvalifikatsiya qilish uchun ham, qilmishga mutanosib jazo tayinlash uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi. Negaki, yuqorida ta‘kidlanganidek, Jinoyat kodeksi 59-moddasida bir necha jinoyatlar uchun jazo tayinlashning quyidagi uchta usuli nazarda tutilgan: *yengilroq jazoni og‘irrog‘i bilan qoplash, jazolarni to‘la qo‘shish va jazolarni qisman qo‘shish*. Sudning ushbu usullardan qay birini tanlashi esa, sodir etilgan qilmishning xususiyatlariga, ijtimoiy xavflilik va og‘irlik darajasiga bog‘liq hisoblanadi. Chunki, amaldagi jinoyat qonunchiligining talabiga muvofiq, sud tomonidan javobgarlikka tortilayotgan shaxsga bir muncha qulay bo‘lgan tayinlangan yengilroq jazoni og‘irrog‘i bilan qoplash usuli faqatgina shaxs tomonidan sodir etilgan bir necha jinoyatning tarkibini ijtimoiy xavfi katta bo‘lmagan jinoyatlar va uncha og‘ir bo‘lmagan jinoyatlar tashkil etgan taqdirda qo‘llaniladi. Agar jinoyatlar majmuini tashkil etuvchi jinoyatlardan loqal bittasi og‘ir yoki o‘ta og‘ir jinoyat bo‘lsa, Jinoyat kodeksning Umumiy qismida shu jazo turi uchun belgilangan doirada tayinlangan jazolarni to‘la yoki qisman qo‘shish yo‘li bilan jazo uzil-kesil tayinlanadi.

“Jazolarni qoplash deb – sodir qilingan jinoyatlar uchun tayinlangan turli jazo turlaridan eng o‘g‘irining muddati o‘zgartirilmasdan boshqa jinoyatlar uchun ham yetarli miqdordagi jazo

⁴ Ochilov X.R., Xaydarov Sh.D., Shamsidinov Z.Z. “Jinoyat huquqi” (Umumiy qism). O‘quv qo‘llanma – T.: TDYU nashriyoti, 2021. - B.114

deb hisoblangan holdagi jazo tayinlanishiga aytiladi”⁵.

Shu nuqtai nazardan kelib chiqib, *yengilroq jazoning og‘irrog‘i bilan qoplanishni*, quyidagicha tushunishimiz mumkin: shaxs sodir etgan harakatlarida jinoyat kodeksining turli qismlarida jazo choralari nazarda tutilgan bo‘lsa, shaxsga nisbatan sud tomonidan jinoyati uchun o‘sha moddaning og‘irroq qismida nazarda tutilgan jazo chorasini qo‘llanilishi yengilroq jazoning og‘irrog‘i bilan qoplanish usuli hisoblanadi. Sud hukmda jinoyatlar majmui uchun qat‘iy jazo tayinlashda ushbu jinoyatlarning eng og‘iri uchun tayinlanadigan jazo miqdori va muddatidan kelib chiqadi. E‘tibor berish lozimki, sodir etilgan jinoyatlar majmui katta ijtimoiy xavf tug‘dirmasa yoki uncha og‘ir bo‘lmagan hollarda jazoni **og‘irrog‘i bilan qoplash** usuli qo‘llaniladi. Qolgan hollarda to‘la yoki qisman qo‘shish usuli qo‘llaniladi. Sud tomonidan jinoyatning og‘irlik darajasini aniqlashda, Jinoyat kodeksining 15-moddasida ko‘rsatilgan jinoyatlar klassifikatsiyasiga tayaniladi.

Jazolarni to‘la yoki qisman qo‘shish haqida fikr yuritishdan oldin, jazlarni qo‘shish tushunchasi nimani anglatishini aniqlab olish lozimdir. “Jazolarni qo‘shish deganda - turli jazo turlarini bir xil ko‘rinishga aylantirib, ularning muddatlari qo‘shilishiga aytiladi.”⁶ Yuqorida ta’kidlab o‘tganimizdek, amaldagi jinoyat qonunchiligimizda bir necha jinoyat sodir etilgan hollarda, sodir etilgan har bir jinoyatga Jinoyat kodeksining tegishli moddasida belgilangan jazo choralari alohida tayinlanib, so‘ng ular sudlar tomonidan qo‘shilib, mahkumga umumiy bir jazo tayinlanadi. bu boradagi xorijiy davlatlar qonunchilikdada belgilangan tartiblarga nazar soladigan bo‘lsak, ularning ko‘pchiligida jazolarni to‘la yoki qisman qo‘shish usuli mavjud emasligini ko‘rishimiz mumkin. (bu haqida quyida batafsil fikr yuritamiz) Shundan kelib aytadigan bo‘lsak, jazolarni to‘la va qisman qo‘shish tushunchalari O‘zbekiston milliy jinoyat qonunchiligining o‘ziga xos xususiyatlaridan biri hisoblanadi.

Jazolarni to‘la qo‘shish deganda, jinoyatlar majmuidagi har bir jinoyat uchun tayinlangan alohida jazolarni to‘liq qo‘shish tushuniladi. Jazolarning qisman qo‘shish deganda esa, ikki yoki undan ortiq jinoyatlar jami bo‘yicha jazo belgilashda sud muayyan jinoyat uchun tayinlangan jazolarni loqal qisman qo‘shishga majburligi to‘g‘risidagi qoida nazarda tutiladi. Bunda jazo turlarining yengil-og‘irliqi darajasi Jinoyat kodeksi 43-moddasining 1-qismida ko‘rsatilgan ketma-ketlik bilan belgilanishini e‘tiborga olinishi lozim. Jazolarni qoplashda uzil-kesil tayinlangan jazo, agar jinoyatlar jamini faqat ijtimoiy xavfi katta bo‘lmagan va uncha og‘ir bo‘lmagan jinoyatlar tashkil etsa, unda tayinlangan yengilroq jazoni og‘irrog‘i bilan qoplab, sodir etilgan jinoyatlardan eng og‘iri uchun nazarda tutilgan eng ko‘p jazo muddatidan yoki

⁵ Ochilov X.R., Xaydarov Sh.D., Shamsidinov Z.Z. “Jinoyat huquqi” (Umumiy qism). O‘quv qo‘llanma – T.: TDYU nashriyoti, 2021. –B.115

⁶ Ochilov X.R., Xaydarov Sh.D., Shamsidinov Z.Z. “Jinoyat huquqi” (Umumiy qism). O‘quv qo‘llanma – T.: TDYU nashriyoti, 2021. –B. 115

miqdoridan ortiq bo'lmisligi kerak.

Yuqorida ta'kidlanganidek, Jinoyat kodeksining 59-moddasiga muvofiq, agar jinoyatlar majmuini faqat ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan jinoyatlar va uncha og'ir bo'lmagan jinoyatlar tashkil etsa, unda tayinlangan yengilroq jazoni og'irrog'i bilan qoplash yoxud tayinlangan jazolarni to'la yoki qisman qo'shish yo'li bilan jazo uzil-kesil tayinlanadi. Bunda uzil-kesil tayinlangan jazo sodir etilgan jinoyatlardan eng og'iri uchun nazarda tutilgan eng ko'p jazo muddatidan yoki me'yoridan ortiq bo'lmisligi lozim. Agar jinoyatlar majmuini tashkil etuvchi jinoyatlardan loaqal bittasi og'ir yoki o'ta og'ir jinoyat bo'lsa, Jinoyat kodeksning Umumiy qismida shu jazo turi uchun belgilangan doirada tayinlangan jazolarni to'la yoki qisman qo'shish yo'li bilan jazo uzil-kesil tayinlanadi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, amaldagi qonunchiligimizga ko'ra, bir necha jinoyat sodir etilgan hollarda sud jinoyatlar uchun jazo tayinlashda jinoyatlarning xususiyatlaridan kelib chiqib, Jinoyat kodeksining tegishli moddalarining sanksiyasida nazarda tutilgan jazolarni to'la yoki qisman qo'shish yoxud tegishli moddaning yengilroq jazoni belgilangan qismini og'irrog'i bilan qoplab jazo tayinlashi belgilangan.

Bir necha jinoyat sodir etganlik uchun jazo tayinlashga doir normativ-huquqiy hujjatlar haqida fikr yuritadigan bo'lsak, avvalo har bir huquqshunos huquqiy asos bu qonuniylik belgisi ekanligini yaxshi anglashini ta'kidlab o'tishimiz kerak. Sud-huquq tizimi va huquqni muhofaza qiluvchi organlarning har bir harakati qonunda belgilangan huquqiy normaga asoslanishi lozim.